

Z činnosti hudebních knihoven – IAML

Výroční zasedání IAML 2003

Aktivní estonská národní skupina IAML, která se již několik let těšila na možnost uspořádat v historickém městě Tallinnu setkání hudebních knihovníků, připravila pro návštěvníky výroční konference opravdu bohatý program a bezchybnou organizaci zasedání. Organizační výbor konference sestavený z pracovníků nejvýznamnějších estonských hudebních knihoven, kteří na konferenci v hojně míře také vystoupili (estonská Hudební akademie, tallinnská Ústřední knihovna, Univerzitní knihovna v Tartu), byl vedený pracovníky hudebního oddělení estonské Národní knihovny v čele s Aurikou Gergeležiū, vedoucí estonské národní skupiny IAML. Zvolený termín konání konference na počátku července (6.-11. 7. 2003) nebyl náhodný. Bílé noci, podtrhující romantickou krásu červených střech starého města i pohled na finský záliv, vracely účastníkům, někdy unaveným z programově bohatě zaplněného celého dne jednání, sílu a chuť znovu se pouštět do poznávání a řešení problémů, které potkávají hudební knihovníky v jejich každodenní práci.

Programu, který se od pondělí 7. července 2003 odvíjel přesně dle připraveného plánu jednání, předcházelo nedělní zasedání rady IAML. Zazněly na něm zprávy o činnosti mezinárodního výboru IAML i zprávy národních skupin všech zúčastněných zemí. Konferenci v nedělní podvečer oficiálně zahájila v historickém sále renesančního paláce starého města „Mustpeade Maja“ patronka konference a první dáma Estonska paní Ingrid Rüütel. Hudebního uvítání se ujal soubor provozující historickou estonskou hudbu „Cantores Vagantes“.

Samotný odborný program otevřelo informační zasedání více než 220 účastníků konference ze 31 zemí světa ve velkém sále konferenčního centra největšího tallinnského hotelu Olümpia. Účastníky uvítal současný prezident IAML John Roberts (University of California, Berkeley), který zasedání řídil. Se současnou problematikou činnosti IAML nás postupně seznámili odpovědní pracovníci pro jednotlivé projekty: Pamela Thompson (Royal College of Music, Velká Británie) – PULMAN, Veslemöy Heintz (Statens musikbibliotek, Švédsko) – problematika tvorby multilinguálního tezauru, Barbara Dobbs Mackenzie (Brook Center, USA) – novinky z centra pro výzkum a dokumentaci Barryho S. Brooka, Kirsten Voss Eliasson (Danish Music Library Association) – veřejné knihovny a IAML, Ruth Hellen (Enfield Libraries, Velká Británie) – pomoc knihovnám z rozvojových zemí, Hartmuth Walravens (Mezinárodní agentura ISMN, Berlín) – problematika ISMN. Bylo přestaveno ještě mnoho dalších důležitých aktivit hudebních knihoven řešených na úrovni IAML.

Po tomto společném setkání, které soustředilo naše myšlenky k problémům, s nimiž je nutno se seznámit, se

již rozběhla jednotlivá zasedání a přednášky v sekcích, pracovních skupinách a komisích působících v rámci IAML. Specializované prezentace pro užší okruhy zájemců střídaly přednáškové bloky a pracovní setkání. Příznačným znakem letošního zasedání IAML byla hojná společná zasedání všech účastníků. První bylo věnováno poznání estonské tradiční lidové hudby. Zásadní referát zde přednesla muzikoložka paní Ingrid Rüütel. Zabývala se tradiční estonskou hudbou v současné estonské společnosti. Její přednáška byla doplněna četnými ukázkami, ze kterých jednoznačně vyplynulo, že Estonci jsou s lidovou hudbou pevně svázáni a ta že patří k jednomu z nejdůležitějších projevů jejich zájmové umělecké činnosti. Další referáty plenárního zasedání tento předpoklad zcela potvrdily. Na závěr byla prezentována antologie estonské lidové hudby. Podařilo se jí vydat na třech CD s bohatým průvodním slovem právě ve dnech konání konference a každý účastník byl touto velmi zdařilou nahrávkou obdarován. Dostalo se nám také živého provedení tohoto pro nás dosud neznámého kulturního jevu. Prezentaci hudební kultury Estonska a problémům hudebního knihovnictví, archivnictví a hudební dokumentace byla věnována i řada dílčích zasedání. Posílila se tak tradice mezinárodních konferencí IAML, v rámci které hostitelská země využívá možnost seznámit účastníky skutečně důkladně s hudební kulturou a osobnostmi své země.

Česká tříčlenná delegace, která se letošní výroční konference měla možnost zúčastnit, reprezentovala naše hudební knihovnictví v několika sférách zájmu. Problematika copyrightu, která vstupuje do práce hudebních knihovníků stále naléhavěji ve všech zemích, byla jednou z nich. Byli jsme osloveni spolu s Estonskem a Polskem, jako země přistupující k Evropské unii, abychom informovali o problémech, které přináší autorský zákon do činnosti hudebních knihoven. Informativní referát, který jsem přednesla, byl přijat se zájmem a ohlasem. V komisi pro copyright ukončila činnost vedoucí komise paní Anne Le Lay (Conservatoire National de Région Boulogne-Billancourt, Francie), která tuto komisi vedla od roku 1996. Výsledky své práce předala paní Federice Riva (Conservatorio di musica A. Boito, Parma, Itálie), která se dosud zabývala otázkami copyrightu pro jižní Evropu, zejména Itálii. V závěrech přijatých na druhém zasedání komise pro copyright byly formulovány základy budoucí spolupráce knihoven organizovaných v IAML na společném řešení negativních dopadů legislativy na působení knihoven s ohledem na vzdělávací a kulturní potřeby veřejnosti. Pro oblast „východní“ Evropy byl jmenován jako kontaktní osoba pan Stanislav Hrabia (Institut muzikologie Jagellonské univerzity, Krakov), oblast střední Evropy, kam, jak se domnívám, Česká republika spíše náleží, bude zastupovat pan Bernhard Guenther (MICA – Music Information Center Austria).

Svého zástupce, pana Pavla Kordíka (Oddělení hudební historie Etnologického ústavu AV ČR), jsme měli také

v pracovní skupině pro soupis hudební literatury (RILM). Řešila se otázka bezplatného vstupu k on-line databázi RILM alespoň pro omezený pracovní okruh spolupracovníků jednotlivých národních redakcí. Byla by tak usnadněna práce při zpracování muzikologické literatury a zpětné kontrole dat převzatých do databáze. Zatím je on-line databáze RILM zpřístupňována pouze díky zakoupené licenci v Národní knihovně ČR na adrese: <http://web5.silverplatter.com/webspirs/start.ws?customer=c36651>.

Problém on-line zpřístupnění bibliografických záznamů zpracovaných historických hudebních rukopisů má již vyřešen tým pracovníků mezinárodní redakce RISM. Každá spolupracující národní redakce má volný přístup k uloženým datům. V České republice za spolupráci s RISM zodpovídá hudební oddělení Národní knihovny ČR a volný přístup je zde využíván jak samotnými pracovníky redakce, tak též studenty muzikologie a badatelé na adrese: <http://biblioline.nisc.com/scripts/login.dll?BiblioLine>. Na zasedání pracovníků soupisového projektu RISM, kterého jsem se jako zástupce redakce pro Českou republiku zúčastnila, seznámil vedoucí centrální redakce Klaus Keil (RISM Zentralredaktion, Frankfurt) s návrhem dlouho očekávaného přechodu ze stávajícího programu PIKaDo k programu, který strukturou uložených dat lépe vyhovuje mezinárodní výměně záznamů i v oblasti historických hudebních materiálů. Chystaný program „Kalliope“, dosud určený ke zpracování literárních pramenů (pozůstalostí, dopisů apod.), má být přizpůsoben speciálním nárokům na zpracování hudebních rukopisů. Budou respektovány mezinárodní knihovnické standardy a počítá se s konverzí do třech knihovnických formátů MAB, UNIMARC i MARC 21. Program pracuje v prostředí Windows 2000/XP. I když konverze velkého množství uložených dat (včetně hudebních incipitů) bude dlouhodobou záležitostí, postupné opuštění systému PIKaDo je pro spolupracující knihovny velmi žádoucí a vítané. Informace o projektech RISM je možno sledovat na adrese: http://rism.stub.uni-frankfurt.de/index1_e.htm.

Zasedání veřejných hudebních knihoven sledovala zástupkyně této skupiny knihoven Jana Navrátilová (hudební úsek Městské knihovny v Praze). Činnost odpovídající pracovní skupiny je považována v poslední době za zvláště komplikovanou. Setkává se mnoho různorodých přístupů při řešení praktických otázek uvnitř jednotlivých členských zemí. Byl představen společný projekt dánských knihoven TOOLBOX, využívající propojení jejich systémů a internetového přístupu k rychlé výměně dat a informací. Finský příspěvek upozornil na vesměs podceňovanou práci s dětským čtenářem v souvislosti s činností hudebních oddělení veřejných knihoven. I v této sekci zněla jako průvodní melodie obava z možných obtíží zpřístupňování tištěných, audiovizuálních a elektronických dokumentů.

Součástí konference byly i četné prezentace odborných hudebních databází, oborových a personálních bibliografií, diskuse k problematice vytváření tezaurů a metadata v hudebních databázích i prezentace na kvalitu ověřených a pro hudební vzdělávání přínosných webových stránek.

Estonští hostitelé se výborně postarali také o průvodní kulturní program výroční konference. Připravené exkurze umožnily seznámení s hudebními odděleními dvou největších tallinnských knihoven. Hudební oddělení estonské Národní knihovny, umístěné v nejvyšším patře moderní budovy budované v letech 1985-1993, uchovává cca 140 000 svazků hudebnin a literatury o hudbě a asi 25 000 zvuko-

vých dokumentů zpřístupňovaných pouze prezenčně. Pro středí studoven je řešeno velkoryse vzhledem k potřebám nerušeného studia všech druhů dokumentů. Teprve jeden a půl roku staré hudební oddělení tallinnské Ústřední knihovny slouží jako veřejná knihovna, která poskytuje své fondy i k absenčnímu půjčování. Celý týden byly přístupny výstavy světových hudebních vydavatelství s možností nákupu či objednání novinek v oblasti hudební literatury a notových edic. Mezi jinými zde byly vystaveny i publikace z Editio Bärenreiter Praha. Průvodní koncerty nás obeznámily s historickou i původní současnou tvorbou estonských skladatelů. Konaly se v nádherných historických prostorách Tallinnu a umožnily nám tak poznat vedle hudby i hodnotné kulturní památky.

Příští setkání hudebních knihovníků na mezinárodní úrovni se bude konat v norském Oslo. Ve dnech 8.-13. 8. 2003 bude uspořádán kongres – společné zasedání IAML a IASA (International Association of Sound and Audiovisual Archives) pod titulem „Hudba a multimédia“.

Materiály, které na výroční konferenci byly účastníkům k dispozici (programová brožura, anotace referátů apod.), jsou uloženy v hudebním oddělení Národní knihovny ČR.

S použitím materiálů Jany Navrátilové a Pavla Kordíka zpracovala Zuzana Petrášková